

Ustaski kult odbojan hrvatskoj desnici

Author: [IWPR Balkans](#)

Posle godina tolerisanja neofasisticke ikonografije, politicka korektnost pocela je da se probija i u takve bastione nacionalizma kao sto je Katolicka crkva.

Godinama je hrvatski desnicarski establisment gledao kroz prste na pesme, slogane i simbole koji su glorifikovali ustaski rezim iz vremena Drugog svetskog rata, ili – jos gore – aktivno podsticao koriscenje takve ikonografije.

Ali, kako se zemlja priblizava ulasku u Evropsku uniju, sve je vise glasova sa desnice koji zahtevaju da se prestane sa takvom glorifikacijom, kao i da se usvoje izmene u zakonima kojima bi se sankcionisalo izrazavanje simpatija prema neonacistima i profasistima.

Prosle sedmice je cak i uticajna Katolicka crkva, koja je u proslosti retko bila kriticka prema izrazavanju takvih simpatija, javno osudila ovaj trend zapazenom reakcijom na zucnu polemiku koja se podela povodom teksta pesme jednog desnicarskog pop pevacu.

Marko Perkovic - Tompson, pevac koji je godinama potpaljivao mladju publiku kontroverznim pesmama u kojima je hvalio ustase, premasio je samog sebe u pesmi pod naslovom "Jasenovac i Gradiska Stara".

U ovoj pesmi slave se ustaski koncentracioni logori iz cetrdesetih godina u kojima su ubijani Srbi, Romi i hrvatski levicari. Stih u kojem se o Jasenovcu i Staroj Gradisci govori kao o "domu Maksove porodice", pri cemu se misli na Maksa Luburicu, zloglasnog komandanta ustaskog logora, izazvao je mucninu kod mnogih u zemlji.

U peticiji na web-sajtu pod naslovom "Zaustavite ustase" zahteva se da kompanija koja je objavila ovu pesmu, Croatia Records, prestane da snima i objavljuje Tompsonove kompakt-diskove. Potpisnici peticije zatrazili su od Hrvatske televizije da prestane da emituje njegove pesme, a od Katolicke crkve i politicke desnice da se distanciraju.

Ranije su takve antiustaske kampanje imale slab odjek u javnosti, posto su tumacene kao inicijativa politicke levece.

Ali, kao znak da se politicka korektnost prosirila na znatno siri spektar politickih misljenja, i crkva i ministri nove desnicarske vlade pridruzili su se osudama Tompsonovih pesama i zatrazili intervenciju zakonodavaca.

Poruka koja je upucena iz redova svestenstva sasvim je jasna. U javnom saopštenju od 23. januara, biskupi naglasavaju da "poruke i sadrzaj pesama Marka Perkovica - Tompsona, u kojima se koristi govor mrznje, ni na koji nacin nisu povezani sa Katolickom crkvom".

Biskupi su opisali takve pesme kao "nespojive sa hriscanskim i civilizacijskim vrednostima". U zakljucku se konstatuje: "Glorifikacija bilo kojeg zlocina i nepostovanje zakona u suprotnosti su sa svim hriscanskim doktrinama."

Politicari su podrzali ovakve stavove biskupa. Dana 26. januara, premijer nove desnicarske vlade, Ivo

Sanader, politički nasljednik pokojnog nacionalistički orijentisanog predsjednika, Franje Tuđmana, obeležio je Dan sećanja na holokaust tako što je prisustvovao otvaranju izložbe fotografija koje dokumentuju događaje iz jevrejskog geta u Varšavi 1943. godine.

Prisustvo lidera Hrvatske demokratske zajednice, HDZ, na takvom događaju bilo je više nego zapazeno, kao i njegova javna reakcija na izložene fotografije. "Hvala Bogu što su se ljudi u Evropi i ostatku sveta slozili da se takvi zločini nikada više ne smeju ponoviti", izjavio je premijer.

Sanaderovo prisustvo dalo je još veću težinu nesto predvidljivijim komentarima predsjednika Stipe Mesica, koji pripada političkom centru. On je izjavio da bi bilo dobro poslati slike sa izložbe "na adrese svih onih koji osećaju nostalgiju za fašizmom, da bi videli rezultate takve politike".

Tokom prošle decenije, isticanje velikog slova "U" kao ustaskog simbola, te slika ustaskog lidera Ante Pavelice, nije bilo ograničeno samo na ekscentricne folklorne koncerte.

Fudbalski navijači često su pevali proustasku pesmu pod naslovom "Evo zore, evo dana". Policija je tolerisala prodaju ustaskih simbola na sportskim stadionima, kao i prodaju Pavelicevih slika i ustaskih oznaka na turističkim putevima na Jadranu.

Za uporno opstajanje kulta ustastva njegovi protivnici krive rupe u zakonu. "Potpuno je neverovatno da nikoga ne mozete osuditi zbog glorifikovanja ustaskih zločina u Hrvatskoj", izjavio je poznati intelektualac Slavko Goldstajn. "Mogu vas kazniti ako kazete Srbima da je glup, ali ako slavite ubijanje Srba, onda ne krsite zakon."

Izgleda da je i vlada sada spremna da prihvati ovakav pogled na stvari. Polovinom januara, nova ministarka pravde, Vesna Skare Ožbolt, priznala je da je zakon nelogican i najavila je izmene zakona kojima će se Hrvatska približiti evropskim standardima u kaznjavanju takvih postupaka.

Delimična rehabilitacija Pavelicevog ustaskog režima započeta je u Tuđmanovo doba. Tokom rata za nezavisnost koji se vodio protiv Srba i trajao od 1990. do 1995, granice između različitih vrsta patriota postale su sasvim zamagljene. Simpatije prema ustasama često su prolazile kao sasvim legitiman izraz hrvatskog nacionalizma.

Reakcija je počela polovinom devedesetih godina, kada je vladajuća HDZ prilično nespretno promenila ime glavnog trga u Zagrebu, koji je nosio ime po žrtvama fašizma, u "Trg hrvatskih vladara".

Taj navodno patriotski čin našao je na otpor u javnosti, a protestna peticija je dobila veoma široku podršku. Trg je ponovo dobio svoje staro ime nakon što je HDZ izgubila na izborima 2000. godine.

Ali vlada levog centra koju je predvodio Ivica Račan od 2000. do novembra 2003. nikada se nije ozbiljnije pozabavila trendom neoustasva. Plasili su se totalnog sukoba sa desnicom i mogućnosti da budu obeleženi kao nepatriote.

Kada se HDZ vratila na vlast prošle godine, radikalna desnica se ponadala da je ponovo došao trenutak da se popularisu ustaske ideje. Stampali su kalendari sa Pavelicevom slikom, dok je ponuda ustaskih simbola na koncertima Tompsona i drugih folk zvezda procvetala.

Ali, publika je bila manje zainteresovana nego što se očekivalo. Sanader je donekle zaslužan za to, jer ova

promena raspolozenja delimicno odrazava njegovu odlucnost da pokaze Evropi da je HDZ reformisana u klasicnu evropsku partiju sa centra politickog spektra.

Sanader je neprijatno iznenadio svoje nacionalisticke sledbenike kada je srpskoj manjinskoj zajednici u Hrvatskoj uputio bozicnu cestitku koristeći tradicionalni pozdrav pravoslavnih Srba, "Hristos se rodi". Takodje je prekinuo jos jednu tradiciju HDZ-a opisujuci manjine u Hrvatskoj kao deo njenih "bogatstava", a ne kao neugodan problem.

U to sada treba da ubedi i svoje glasace. Jedno ispitivanje javnog mnjenja izvršeno polovinom januara pokazalo je da 70 procenata clanova HDZ-a ne podrzava takvu politiku. Ali, kao sef desnicarske administracije, on svojim stavom pokazuje da je doslo do sire promene u shvatanjima javnosti.

Uz podrsku mocne Katolicke crkve, politicka klima u Hrvatskoj prolazi kroz velike promene.

Drago Hedl je redovni saradnik IWPR-a iz Osijeka.

Location: Croatia

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/ustaski-kult-odbojan-hrvatskoj-desnici>